

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:GENEL KURUL
KARAR

AYDIN ÇİÇİN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/142

Karar Tarihi : 15/5/2025

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Kenan YAŞAR

Muhterem İNCE

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucu : Aydın ÇİÇİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kurum aracılığıyla temin edilmek istenen bir süreli yayına ilişkin yargı kararının yerine getirilmemesi nedeniyle kararın icrası hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/12/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. 1974 doğumlu olan başvurucu, başvuru tarihinde *silahlı terör örgütüne üye olma* suçundan hükümlü olarak Tekirdağ 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu/İdare) bulunmaktadır.

7. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumuna girdiği 29/7/2016 tarihinden itibaren gerek sözlü gerek yazılı olarak talep ettiği ve bedelini ödemek suretiyle teminini istediği Yeni Asya gazetesinin Ceza İnfaz Kurumu tarafından herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin verilmediğini iddia etmektedir. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumunun süregelen bu uygulamasına karşı 26/2/2018 tarihinde infaz hâkimliğine şikâyetle bulunmuştur. Başvurucu, şikâyet dilekçesinde herhangi bir gerekçe olmaksızın Yeni Asya gazetesinin ve kargo yoluyla gönderilen bazı kitapların kendisine verilmediğini belirtmiştir.

8. Şikâyeti inceleyen Tekirdağ 2. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 26/2/2018 tarihinde başvurucunun kitaplar yönünden yaptığı itirazın reddine karar vermiştir. İnfaz Hâkimliği Yeni Asya gazetesi yönünden ise *"başvurucunun parasını ödeyerek aldığı 'Yeni Asya' gazetesinin gerekçe belirtilmeden ilgisine verilmemesi hukuka uygun görülmemiş bu nedenle gazete üzerinde gerekli incelemeler yapıldıktan sonra verilmesine engel bir durum yok ise verilmesi, verilmesinde sakınca bulunması halinde gerekçesi de belirtilerek karar verilmesi ve bu kararın başvurucuya tebliğ edilmesi"* gerekçesiyle gerekli incelemelerin yapılarak verilmesinde sakınca bulunmaması hâlinde gazetenin başvurucuya verilmesine karar vermiştir. Söz konusu kararın gazeteye ilişkin hüküm fıkrası itiraz edilmeksizin kesinleşmiştir.

9. Başvurucu, kesinleşen karar üzerine Ceza İnfaz Kurumundan anılan gazetenin kendisine verilmesi talebinde bulunduğunu ancak kurumun herhangi bir karar almaksızın söz konusu gazeteyi vermeme uygulamasını devam ettirdiğini belirterek 8/10/2020 tarihinde yeniden İnfaz Hâkimliğine başvurmuştur. Başvurucu, dilekçesinde gazetenin kendisine verilmesini ve verilmeyen süreler için tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği 14/10/2020 tarihli ek kararında *"Hâkimliğimizin 2018/493-670 karar sayılı kararı ile şikâyetçiye Yeni Asya gazetesinin verilmemesi yönünde bir karar alınmadığı ayrıca tazminat talebinin Hâkimliğimizin görev alanında olmadığından değerlendirilemeyeceği"* gerekçesiyle dilekçenin reddine karar vermiştir. Söz konusu ek karara başvurucu itiraz etmiş, itirazı inceleyen Tekirdağ 1. Ağır Ceza Mahkemesi 20/11/2020 tarihinde kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

10. Başvurucu, nihai hükmü 7/12/2020 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

11. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un *"Sürelî veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı"* başlıklı 62. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.

...

(3) (Değişik:14/4/2020-7242/32 md.) Kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmaz.

..."

12. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'un (değişiklik öncesi hâli ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun) "Amaç" başlıklı 1. maddesinin *değişiklik öncesi* hâli şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış bazı başvuruların tazminat ödenmek suretiyle çözümüne dair esas ve usullerin belirlenmesidir."

13. 6384 sayılı Kanun'un "Amaç" başlıklı 1. maddesinin 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle değiştirilmiş hâli şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, Tazminat Komisyonunun görevleri ile çalışma usul ve esaslarını belirlemektir."

14. 6384 sayılı Kanun'un "Kapsam" başlıklı 2. maddesinin 7499 sayılı Kanun'un 24. maddesiyle değiştirilmiş hâli şöyledir:

"(1) Bu Kanun:

a) Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı,

b) Mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği,

iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvuruları kapsar.

(2) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller kapsamında korunan haklara ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yerleşik içtihatları doğrultusunda Ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvurulara ilişkin ... diğer ihlal alanları bakımından da Cumhurbaşkanı kararıyla bu Kanun hükümleri uygulanabilir.

(3) (Ek:2/3/2024-7499/24 md.)[4] Bu Kanun:

a) Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla manevi tazminat,

b) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca koruma tedbirleri nedeniyle oluşan maddi ve manevi her türlü zararın tazmini.

istemiyle Komisyona yapılan müracaatları da kapsar.

(4) İdari nitelikteki soruşturmalardan kaynaklanan başvurular hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz."

15. 6384 sayılı Kanun'un "Anayasa Mahkemesinde bulunan bazı bireysel başvurular hakkında Komisyona müracaat" başlıklı geçici 2. maddesinin birinci fıkrasının 28/3/2023 tarihi ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesiyle değiştirilmiş hali şöyledir:

"(1) Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamında olup, münhasıran 9/3/2023 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan bireysel başvurular, başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilen kabul edilemezlik kararının tebliğinden itibaren üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine Komisyon tarafından incelenir."

B. Uluslararası Hukuk

16. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) *Genç ve Demirgan/Türkiye* (B. No: 34327/06, 45165/06, 10/10/2017) kararında; bir şirkete verilen altın madeni işletme izninin idare mahkemeleri tarafından kaldırılmasına karşın şirketin söz konusu faaliyete devam ettiği ve bu kapsamda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. ve 8. maddelerinin ihlal edildiği iddialarını incelemiştir. Hükümet kabul edilebilirliğe dair itirazında kararların icra edilmemesine ilişkin başvurularla ilgili olarak 6384 sayılı Kanun uyarınca Tazminat Komisyonunun kurulduğunu, başvuranların tazminat talebiyle bu Komisyona başvurmadığını ve iç hukuk yollarını tüketmediklerini belirtmiştir. AİHM'nin bu itiraza yönelik yaptığı değerlendirme ve kararın ilgili kısmı şöyledir:

"41. Mahkeme, Hükümetin, başvuranların iç hukuk yollarının tüketmediğine ilişkin itirazıyla ilgili olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, yargılama sürecinin uzunluğu ve yargı kararlarının uygulanmaması veya ertelenmesi ile ilgili olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair 6384 sayılı Kanunu yasalaştırdığını dikkate almaktadır. 6384 sayılı Kanun, Sözleşme'ye dair şikâyetleri hakkında şahıslarla anlaşarak tazminat ödenmesi için yetkilendirilen Tazminat Komisyonunun kurulmasını sağlamıştır (bk. Sayan/Türkiye (kk), no. 49460/11, § 22, 14 Haziran 2016). Mahkeme, 6384 sayılı Kanunla kurulan başvuranların Tazminat Komisyonuna başvurabileceği kanaatindedir. Bununla birlikte, mevcut davanın koşullarında, başvuranların şikâyetleri Ovacık altın madeninin işletilmesinin durdurulmasına ilişkin bağlayıcı nihai yargı kararlarının uygulanmamasına ilişkin olduğundan, tazminat ödenmesi başvuranların Sözleşme'deki şikâyetleri için yeterli bir telafi sağlamayacaktır (bk. Okyay ve diğerleri/Türkiye (kk), no. 36220/97, 17 Ocak 2002). Bunun yanı sıra, Türk Hükümeti, Tazminat Komisyonu'na yapılan başvurunun, ulusal mahkemelerin işletme iznini iptal ettiği bir altın madeninin veya benzeri bir madencilik ya da sanayi faaliyetlerinin durdurulmasına yol açtığını gösteren herhangi bir karar ibraz etmemiştir. Bu çerçevede Mahkeme, başvuranların 6384 sayılı Kanun ile kurulan Tazminat Komisyonu'na başvurmalarının gerekli olmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla Mahkeme, Hükümet'in bu başlık altındaki itirazını reddetmektedir."

17. AİHM *Erol Çiçek ve diğerleri/Türkiye* (B. No: 44837/07, 4/2/2020) kararında da, hükümetin başvuru yollarının tüketilmemesine yönelik yaptığı benzer itirazda aşağıdaki

değerlendirmeyi yapmış ve mevcut davanın koşullarında yargı kararının uygulanmasının imkânsızlığı nedeniyle bireysel başvurudan önce Tazminat Komisyonuna başvurulmamasını kabul edilemezlik nedeni olarak belirtmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"40. Mahkeme ayrıca, Ümmühan Kaplan davasındaki kararında, bu tür başvuruları, Hükümete bildirimde bulunulmuş olması halinde, normal prosedürü uyarınca inceleyebileceğini vurguladığını belirtmektedir. Mahkeme, tazminat şeklindeki çözüm yolunun devam eden bir durum için telafi sağlayacağına ikna olmadığı bir davada bunu yapmıştır (bkz. Genç ve Demirgan / Türkiye [BD], no. 34327/06 ve 45165/06, § 41, 10 Ekim 2017, idareye bir altın madeninin işletilmesini durdurma emri veren nihai ve bağlayıcı bir iç hukuk kararının uygulanmamasına ilişkin olarak). Bununla birlikte, mevcut davanın özel koşullarında, Mahkeme, Bursa İdare Mahkemesi'nin kararının uygulanmasının, Tesisin 2010 yılında faaliyetlerini durdurduğu ve başka bir yere taşındığı gerçeği göz önüne alındığında, objektif olarak imkânsız olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle Mahkeme, Tazminat Komisyonu'nun başvuruların şikâyetlerine cevap verebileceğini ve bu nedenle Hükümet'in iç hukuk yollarının tüketilmediği yönündeki itirazının kabul edilmesi gerektiğini düşünmektedir."

18. Kararın icrası hakkına yönelik uluslararası hukuk için ayrıca bkz. *Nayif Magi* [2. B.], B. No: 2019/3109, 7/12/2022, §§ 23-29.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 15/5/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

20. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kararın İcrası Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucu; Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu süre boyunca ülke genelinde yayımlanan ve bedelini ödemek suretiyle temin etmek istediği gazetenin herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin kurum tarafından kendisine verilmediğini, bu hususta İnfaz Hâkimliğinin gazetenin verilmesine dair lehine karar verdiğini ancak kesinleşen yargı kararına rağmen gazetenin verilmemesine yönelik uygulamaya devam edildiğini iddia etmiştir.

22. Bakanlık görüşünde; mevcut başvuruda başvurunun şikâyetleri incelenirken Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı genel olarak bireysel başvuru formundaki iddialarını yinlemiştir.

2. Değerlendirme

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki niteliğinden dolayı olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu çerçevede başvuru hakkı şikâyetinin özünün kesinleşmiş bir yargı kararının uygulanmadığı hususuna ilişkin olduğu görüldüğünden belirtilen ihlal iddiasının niteliği gereği kararın icrası hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

24. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

25. Anayasa'nın 138. maddesinin son fıkrası şöyledir:

"Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez."

26. Hukuk güvenliği ve hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesi için devletin her türlü işlem ve eyleminin yargı denetimine açık olması gerekir. Nitekim Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde "*İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.*" denilmek suretiyle bu husus anayasal güvenceye kavuşturulmuştur. Ancak hukuk güvenliğinin ve hukukun üstünlüğünün sağlanması için devletin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık tutulması yeterli olmayıp yargı mercileri tarafından verilen kararların gecikmeksizin uygulanması da gerekir. Zira hukuk güvenliği ve hukukun üstünlüğü sadece hukuka aykırılıkların tespit edilmesiyle değil bunların tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasıyla sağlanabilir (AYM, E.2012/73, K.2013/107, 3/10/2013).

27. Anayasa'nın 138. maddesinin dördüncü fıkrasına göre yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Bu hükümde mahkeme kararlarına uyma ve bu kararları değiştirmeksizin yerine getirme hususunda yasama ve yürütme organları ile idare lehine herhangi bir istisnaya yer verilmemiştir. Yargı kararlarının ilgili kamu makamlarınca zamanında yerine getirilmediği bir devlette bireylerin yargı kararıyla kendilerine sağlanan hak ve özgürlükleri tam anlamıyla kullanabilmeleri mümkün olmaz. Dolayısıyla devlet, yargı kararlarının zamanında icra edilmesini sağlayarak bireyler aleyhine oluşabilecek hak kayıplarını engellemekle ve bu yolla bireylerin kamu otoriteleri ile hukuk sistemine olan güven ve saygılarını korumakla yükümlüdür. Bu sebeple Anayasa'nın 2. maddesinde öngörülen hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak bireylerin kamu otoritesi ve hukuk sistemine olan güven ve saygılarını koruma adına vazgeçilemez bir görev ifa eden yargı kararlarının zamanında icra edilmeyerek sonuçsuz bırakılması kabul edilemez (bazı farklılıklarla birlikte bkz. *Arman Mazman* [2. B.], B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 61).

28. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı veya davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili

güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın yasama ve yürütme organları ile idarenin mahkeme kararlarına uyma zorunluluğunu ve mahkeme kararlarının değiştirilemeyeceği ile uygulanmasının geciktirilemeyeceğini ifade eden 138. maddesinin de adil yargılanma hakkının kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (*Arman Mazman*, § 57).

29. Anayasa'nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır (AYM, E.2009/27, K.2010/9, 14/1/2010).

30. Kararın icrası hakkı, mahkemeye erişim hakkı ve karar hakkı ile birlikte adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan mahkeme hakkının bir unsurunu oluşturmaktadır (*Filiz Fırat* [1. B.], B. No: 2014/10305, 5/12/2017, §29). Mahkeme kararlarının uygulanması yargılamanın dışında olmakla birlikte onu tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır. Bu nedenle yargı kararlarının uygulanması *mahkeme hakkı* kapsamında değerlendirilmektedir. Buna göre yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olması yeterli değildir, ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanması da gerekir. Hukuk sisteminde, nihai mahkeme kararlarını taraflardan birinin aleyhine sonuç doğuracak şekilde uygulanamaz hâle getiren düzenleme ve uygulamalar bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hâllerinde *mahkeme hakkı* da anlamını yitirecektir (*Mustafa Ekşi*, B. No: 2014/7711, 24/1/2018, § 27).

31. Kesin hükme saygı, uluslararası hukuk düzenine özgü hukukun genel ilkelerinden biri olarak kabul görmektedir. Anayasa'nın 138. maddesinin son fıkrasında düzenlenen yargı kararlarının geciktirilmeksizin uygulanması yükümlülüğü, hukukun genel ilkelerinden biri olarak da kabul edilen kesin hükme saygı ilkesinin de bir gereğidir. Çünkü bir hukuk sisteminde yargının verdiği ve bağlayıcı olan kesin hüküm zarar gören taraflardan biri açısından işlevsiz duruma getirilmişse adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin bir anlamı kalmayacaktır (*Arman Mazman*, § 65).

32. Somut olayda başvuru, Ceza İnfaz Kurumuna geldiği tarihten itibaren bedelini ödemek suretiyle teminini talep ettiği gazetenin herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin Ceza İnfaz Kurumunca verilmemesinden şikâyet etmiştir. Başvuru söz konusu şikâyetlerini İnfaz Hâkimliği nezdinde de dile getirmiş ve İnfaz Hâkimliği 26/2/2018 tarihli kararıyla gerekli incelemelerin yapılarak sakınca bulunmaması hâlinde söz konusu gazetenin başvurucuya verilmesine karar vermiştir. Anılan karar kanun yolu denetiminden geçerek kesinleşmiştir.

33. İnfaz Hâkimliğinin kesinleşen kararı üzerine başvuru, Ceza İnfaz Kurumuna yeniden başvuru yaparak gazetenin verilmesini talep etmiş ancak geçen süreçte Ceza İnfaz Kurumu başvurunun talebi hakkında olumlu ya da olumsuz herhangi bir karar vermemiştir. Başvuru, bunun üzerine yeniden İnfaz Hâkimliğine şikâyetle bulunmuş; İnfaz Hâkimliği, önceki kararını hatırlatarak bahse konu kararın yerinde olduğunu belirtmiştir. Ancak devam eden süreçte Ceza İnfaz Kurumunun başvurunun talebi hakkında bir karar verdiğine dair bir bilgi dosyada mevcut değildir.

34. İnfaz Hâkimliğinin 26/2/2018 tarihli kesinleşen kararı üzerine Ceza İnfaz Kurumu tarafından yapılması gereken, söz konusu gazetenin kuruma alınarak Anayasa Mahkemesinin *Recep Bekir ve diğerleri* ([GK], B. No: 2016/12936, 27/3/2019) kararıyla

belirlediği anayasal ilkeleri uygulamak suretiyle söz konusu süreli yayının başvuruca verilir verilmeyeceğine yönelik bir karar vermektir. Ancak somut olayda başvuruca Yeni Asya gazetesinin verilmesine yönelik talebinin kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmasına rağmen Ceza İnfaz Kurumu tarafından yerine getirilmediği ve bu hâliyle yargı kararının gereği gibi icra edilmediği görülmüştür.

35. Başvuruca lehine verilen kesinleşmiş yargı kararının icra edilmediği anlaşılmakla birlikte söz konusu şikâyetle ilgili olarak bireysel başvurudan önce tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolunun var olup olmadığının açıklığa kavuşturulması gerekir.

36. Başvuru yollarının tüketilmesi gereğinden söz edilebilmesi için öncelikle hukuk sisteminde hakkının ihlal edildiğini iddia eden kişinin başvurabileceği idari veya yargısal bir hukuki yolun öngörülmüş olması gerekmektedir. Ayrıca bu hukuki yolun iddia edilen ihlali tespit ederek ihlalin sonuçlarını giderici, etkili ve başvuruca açısından makul bir çabayla ulaşılabilir nitelikte olması ve sadece kâğıt üzerinde kalmayıp fiilen de işlerliğe sahip bulunması gerekmektedir (*Fatma Yıldırım* [1. B.], B. No: 2014/6577, 16/2/2017, § 39). Ancak somut olayın koşulları itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağı durumda veya etkili olmadığının anlaşılması hâlinde anılan yollar tüketilmeden yapılan bir başvuru incelenebilir (*Şehap Korkmaz* [2. B.], B. No: 2013/8975, 23/7/2014, § 33).

37. Bu doğrultuda eldeki başvuruda öncelikle Bakanlık İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığının (Tazminat Komisyonu) başvuruca lehine yargı kararının icra edilmediği iddiasıyla ilgili olarak devam eden ihlali sonlandırma, ihlale konu işlemin yol açtığı sonuçları ortadan kaldırma, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararları giderme konularında yeterli bir giderim sağlayıp sağlamayacağının belirlenmesi gerekir.

38. 6384 sayılı Kanun'a göre kurulan Tazminat Komisyonu, aynı Kanun'un 2. maddesi uyarınca ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı veya *mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da icra edilmediği* iddialarıyla AİHM'e yapılan başvuruları incelemekle görevlidir. Bu Kanun, makul sürede yargılama yapılmaması ile mahkeme kararlarının icra edilmemesi iddialarıyla 23/3/2013 tarihinden önce AİHM'e yapılmış olan başvurular hakkında uygulanmaktadır (*Ferat Yüksel* [2. B.], B. No: 2014/13828, 12/9/2018, § 17).

39. 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle 6384 sayılı Kanun'a geçici 2. madde eklenmiştir. 6384 sayılı Kanun'a eklenen geçici maddeyle, yargılamaların uzun sürmesi ve *yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi* şikâyetiyle Anayasa Mahkemesine yapılan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği 31/7/2018 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilen kabul edilemezlik kararının tebliğinden itibaren üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine Tazminat Komisyonu tarafından incelenmesi öngörülmüştür.

40. Anayasa Mahkemesi de yargı kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği iddiasıyla 31/7/2018 tarihinden önce gerçekleştirilen bireysel başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru imkânı tanıyan bu hukuk yolunu tüketilmesi gereken etkili bir başvuru yolu olarak görmüştür (*Ferat Yüksel*, §§ 26-36).

41. 6384 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile değişiklik yapılmıştır. 5/4/2023 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren geçici 2. maddeyle; 9/3/2023 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı veya mahkeme kararlarının geç ya da eksik icra edildiği veya icra edilmediği iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Anayasa Mahkemesince başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilecek kabul edilemezlik kararından sonra Tazminat Komisyonuna başvuru yapılmasının yolu açılmıştır. Anılan konuda yapılan bu ikinci değişiklikle Anayasa Mahkemesi *Ferat Yüksel* kararıyla aynı şekilde *Veysi Ado* ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında da Tazminat Komisyonuna başvuru imkânı tanıyan bu hukuk yolunu tüketilmesi gereken etkili bir başvuru yolu olarak görmüştür.

42. Anayasa Mahkemesi 6384 sayılı Kanun gereği makul sürede yargılanma hakkı ve yargı kararlarının icrasına ilişkin şikâyetler barındıran dosyaların Tazminat Komisyonuna gönderilmesi için başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir (örnek olarak bkz. *Sabire Güngör* [GK], B. No: 2019/32487, 29/2/2024, §§ 30-33).

43. Somut olayda başvurunun konusu ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilebilecek bir süreli yayının temin edilmesi talebine ilişkin yargı kararının icra edilmemesidir. Diğer bir ifadeyle eldeki başvuruya konu icra edilmeyen yargı kararı ifade özgürlüğüne yapılan haksız müdahaleyi sonlandırmayı temin etmeye dönük bir karar olup mevcut müdahale sonlandırılmadan salt tazminat ödenmesiyle icra edilmeyen kararın neden olduğu ihlalin giderimi sağlanamayacaktır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Erol Aksoy (2)* [GK], B. No: 2016/11026, 12/12/2019, § 57). Aksi hâlde temel hak ve özgürlüklere yapılan ve yargı kararıyla hukuka aykırı olduğu tespit edilen müdahaleler sonlandırılmadan sadece tazminat ödenmesiyle giderimin sağlanabileceği sonucuna varılacaktır ki bu anayasal hakların öncelendiği bir hukuk devletinde kabul edilemez. Bu bakımdan somut başvuruda icra edilmeyen yargı kararı için bireysel başvurudan önce Tazminat Komisyonuna başvurulmasının yeterli bir giderim sağlayıp sağlayamayacağının değerlendirilmesi gerekir.

44. 6384 sayılı Kanun'un 7499 sayılı Kanun'la değiştirilmeden önceki 1. maddesinde Kanun'un amacı "*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış bazı başvuruların tazminat ödemek suretiyle çözümüne dair esas ve usullerin belirlenmesi*" olarak belirtilmiş ve Kanun'un gerekçesine de aynı şekliyle yansımıştır. Diğer yandan Tazminat Komisyonunun ne tür kararlar verebileceği Kanun'da açıkça sayılmamakla birlikte Kanun'un 7. maddesinin (5) numaralı fıkrasından hareketle Komisyonun tazminata hükmedebileceği açıktır. Ayrıca Kanun'un 2. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla ilgili olarak manevi tazminata hükmedilebileceği düzenlenmiştir. Komisyonun bunun dışında verebileceği bir karar türünden Kanun'da bahsedilmediği gibi yargı pratiğinde de Komisyonca verilen farklı bir karar türüne rastlanmamıştır. Bu kapsamda 6384 sayılı Kanun'un gerekçesinden, amaç ve kapsam başlıklı maddelerinden ve ilgili hükümlerinden Tazminat Komisyonunun hak ihlallerine yönelik şikâyetleri esas olarak *tazminat ödemek suretiyle* gidermek için kurulduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Tazminat Komisyonunun esasen sadece tazminatla tam giderimi sağlanabilecek temel hak ve özgürlüklerin ihlali ile fiili ve/veya hukuki imkânsızlık nedeniyle tek giderim türünün tazminata dönüştüğü ihlal durumlarında başvurulabilecek bir hukuk yolu olduğu açıktır.

45. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere somut olayda başvurunun konusu bir süreli yayının temin edilmesi talebine ilişkin yargı kararının icra edilmemesidir. Başvurucunun

temel şikâyeti ve neticeten yargı mercilerinden talebi de söz konusu süreli yayının teminine yöneliktir. Bu durumda başvurucuya söz konusu süreli yayın verilmeden sadece tazminat ödenmesi suretiyle ifade özgürlüğüne yapılan haksız müdahalenin sona erdiğinden ve dolayısıyla bunu tespit eden yargı kararının gereğinin yerine getirildiğinden bahsedilemez. Zira başvurunun mağduriyetinin Tazminat Komisyonunca *tazminat ödenmek* suretiyle giderilebileceğini kabul etmek, ifade özgürlüğüne yapılan haksız müdahalenin salt *yargı kararlarının icra edilmediği* hususundan yola çıkılarak ve eski hâle getirmeye yönelik aynen icradan vazgeçilerek yalnızca tazminat ödenmek suretiyle giderimin sağlanacağını kabul etmek anlamına gelecektir. Böyle bir kabul ise ifade özgürlüğünün pratikteki anlamını yitirmesine neden olacaktır.

46. Oysaki bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Ancak yukarıda da açıklandığı üzere Tazminat Komisyonu ihlal tespitinde bulunduğu hâlde sadece tazminata hükmedebilmekte, eski hâle getirme kapsamında kalacak bir karar verememektedir. Bu durumda salt tazminat ödemekle giderimi sağlanamayan şikâyetlere yönelik yargı kararının icra edilmediği hususundan yola çıkılarak Tazminat Komisyonunun etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varılamaz. Aksi yönde yapılacak yorum ne Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvuru yolunun ne de Tazminat Komisyonunun amacına uygun düşecektir.

47. Bu kapsamda somut olayda olduğu gibi niteliği itibarıyla tazminat ödenmek suretiyle tam bir giderimin sağlanamayacağı şikâyetler bakımından Tazminat Komisyonuna başvurulmasının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

48. Bununla birlikte başvurunun bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla Ceza İnfaz Kurumundan tahliye olduğu anlaşılmıştır. Bu durumda başvurunun süreli yayının teminine ilişkin yargı kararının icra edilmediğine yönelik şikâyeti hakkında aynen icra yoluyla eski hâle getirmenin önünde fiilî ve hukuki imkânsızlık bulunduğu görülmektedir. Zira başvuru artık Ceza İnfaz Kurumunda olmadığından aynen icra yoluyla şikâyetine konu süreli yayının kendisine temin edilmesi mümkün değildir. Şu hâlde başvurunun mağduriyetinin ortadan kaldırılması için uygulanabilecek tek giderimin uygun bir miktar tazminat ödenmesi olduğu aşikârdır.

49. Sonuç olarak her ne kadar niteliği gereği sadece tazminat ödenmesiyle giderimi mümkün olmayan temel hak ve özgürlüklere yapılan haksız müdahalelere ilişkin yargı kararlarının icra edilmemesi nedeniyle Tazminat Komisyonunun tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu söylenemez ise de her başvurunun mevcut koşulları da yapılacak değerlendirmede hesaba katılmalıdır. Somut olay özelinde; başvurunun Ceza İnfaz Kurumundan tahliye olması, eski hâle getirmenin aynen icra yoluyla mümkün olmayacağı, bu hâliyle başvurunun mağduriyetinin netice itibarıyla yalnızca tazminatla giderilebilir hâle gelmesi gözönüne alındığında mevcut başvuru yönünden Tazminat Komisyonunun tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu kanaatine varılmıştır.

50. Açıklanan gerekçelerle mevcut başvuruda kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia bakımından başvurunun diğer kabul edilebilirlik nedenleri yönünden incelenmesizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI ve Engin YILDIRIM bu sonuca farklı gerekçeyle katılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FARKLI GEREKÇE

1. Çoğunluk tarafından ulaşılan başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilmezlik sonucuna iştirak edilmekle birlikte gerekçede yer verilen bazı hususlara katılmak mümkün değildir.

2. Somut olayda infaz hakimliği kararına rağmen ceza infaz kurumunda bulunan hükümlünün istediği gazetenin kendine verilmemesi durumunun, başvuru kurumundan tahliye edilmiş olması nedeniyle, yerine getirilme imkanının tamamen ortadan kalkmış olması ve bu nedenle tazminat dışında telafi imkanının bulunmaması nedeniyle komisyonun yetkili olduğu görüşüyle başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

3. 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Kanunun 2. maddesinin 7499 sayılı Kanunun 24. maddesi ile değiştirilmiş son halinde "... mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği..." durumlarda fonksiyon icra edeceği hüküm altına alınmıştır.

4. Söz konusu Kanunun Geçici 2. maddesinin birinci fıkrasının 28.03.2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanunun 40. maddesi ile değiştirilmiş halinde 09.03.2023 tarihi itibarı ile Anayasa Mahkemesi'nde derdest olan başvurular açısından başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilmezlik kararı verileceğine dair düzenleme yapılmıştır.

5. Bu düzenlemeler çerçevesinde konuya bakıldığında; geç, eksik veya hiç icra edilmeyen mahkeme kararlarının neler olacağı hususunda mahkeme türleri açısından kanun metninde bir ayrıma gidilmemiştir.

6. Uygulamada çoğunlukla bu gibi kararların para alacakları için olduğu kabul edilmekle birlikte kanun metninden daraltıcı mahiyetteki bu yorumun çıkartılması mümkün değildir.

7. Diğer taraftan hangi tür kararların kategorik olarak komisyonun yetkisi dahilinde olduğuna karar vermek ilk elden Anayasa Mahkemesince yerine getirilecek bir fonksiyon değildir.

8. Komisyon tarafından; geç, eksik veya hiç icra edilmeyen mahkeme kararları nedeniyle tazminata hükmedileceği konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

9. Çoğunluktan ayrıldığımız konu, özellikle para alacaklarına ilişkin mahkeme kararları dışındaki kararların geç, eksik veya hiç infaz edilmemesi durumunda komisyonun yetkisinin ne olduğuna ilişkindir.

10. Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus 6384 sayılı Kanunun "*Kararın ilgili adli veya idari mercie bildirimi*" başlığını taşıyan 8. maddede komisyona tanınan yetkilerin mahiyetinin belirlenmesidir.

11. Söz konusu 8. maddede:

"(1) Komisyona yapılan müracaat sonucunda Komisyonun kesinleşen kararlarının bir örneği müracaata konu işlemin yapıldığı adli veya idari mercie gönderilir.

(2) Müracaata konu işlem henüz sonuçlandırılmamışsa ilgili adli veya idari merci tarafından bu işlem ivedilikle sonuçlandırılır."

12. Denilmek suretiyle komisyona, yerine getirilmeyen kararlarla ilgili olarak adli ve idari makamlara konuyu iletme yetkisi verilmiş, maddenin ikinci fıkrasında ise muhatap mercilere işlemi ivedilikle sonuçlandırma mükellefiyeti yüklenmiştir.

13. Çoğunluk geç, eksik veya hiç icra edilmeyen mahkeme kararlarında komisyonun tazminata hükmetmek dışında bir yetkisinin bulunmadığını ifade etmek suretiyle Kanunun 8. maddesindeki düzenlemeyi tamamen gözardı etmekte buna bağlı olarak da komisyonu yeterli görmemektedir.

14. Diğer taraftan çoğunluk, ihlalin devam ettiği durumlarda komisyon tarafından başvuru lehine tazminata hükmedilmesi durumunun ihlalin devamına göz yumulması hatta cevaz verilmesi anlamına geldiğini ileri sürmektedir.

15. Böyle bir gerekçenin kabul edilmesi mümkün değildir. Makul süreyi aşan yargılamalardan hareketle bir örnek verilmek gerekirse konu daha net anlaşılacaktır. Makul süreyi aşan yargılamalarda gerek Komisyonun ve gerekse Anayasa Mahkemesi'nin yapabildiği tek giderim tarzı ilgisine tazminat vermelidir. Her iki merciinde karar mahkemesi yerine geçerek bitmeyen davaları kendileri tarafından karar vererek sonuçlandırma imkanı bulunmamaktadır. Bu giderim tarzı ihlalin devam ettirilmesi konusunda ilgili makamlara yetki vermek anlamına kesinlikle gelmemektedir. Aksinin kabulü durumunda ihlalin gideriminde tazminat dışında kullanılacak bir argüman da bulunmamaktadır.

16. Diğer taraftan ihlalin devam ediyor olması haline bağlı olarak komisyonun yetkili olup olmayacağını belirlemek kanunun ikinci maddesinde yer alan ve hiç icra edilmemiş olan kararlar açısından komisyonun tamamen devre dışı bırakılması gibi bir sonuç doğuracaktır ki bu kanun koyucunun kurumu ihdas amacıyla örtüşmemektedir.

17. Bunlara ek olarak ihlalin devam ediyor olması durumlarında dahi Komisyon 8. maddedeki mekanizmaları çalıştırmak suretiyle ihlalin sona erdirilmesinde aktif bir rol oynama imkanına sahiptir. Karar gerekçesinde aksi yöndeki görüşlere yer vermek suretiyle kanunla verilmiş bir yetkinin gerekçe ile ortadan kaldırılması gibi bir durum ortaya çıkmaktadır ki hukuk devletinde bunun kabul edilmesi mümkün değildir.

18. Komisyonun tazminata hükmetmek dışında yetkisinin olmadığını kabul etmek yukarıda da ifade edildiği gibi kanunun sekizinci maddesini tamamen yok saymak anlamına gelecektir.

19. Kaldı ki 8. maddede ki düzenlemenin sadece para alacaklarına münhasır olduğunu ayrıca sadece bitmiş olan ihlaller açısından fonksiyon icra edeceğini söylemek Kanunun öngörülmemeyen ve aşırı daraltıcı şekilde yorumlanması anlamına gelmektedir.

20. Diğer taraftan çoğunluğun para alacakları ve devam eden ihlaller açısından komisyonun etkili bir yol olamayacağı şeklindeki kabulü Kanunu lafzı ile de örtüşmemektedir. Kaldı ki komisyon bu konulara dair değerlendirmesini henüz yapmış ve yetki almanını belirlemiş de değildir.

21. Şimdiden para alacakları dışında verilen mahkeme kararlarının icra edilmemesinde kategorik olarak Komisyonu etkili görmemek anayasal açıdan doğru bir yaklaşım da değildir.

22. Bu konudaki görev, kararı infaz etmekle mükellef olan makamın elinde bulunmaktadır. 6384 sayılı kanunun 8. maddesi ise kararların icrası için komisyona bir nevi uyarma ve harekete geçirme yetkisi vermektedir.

23. Çoğunluğunun yaklaşımı, komisyonun yetki alanını kanuni düzenlemelere rağmen daraltmak ve buna bağlı olarak onu işlevsizleştirmek sonucunu doğuracak mahiyette olduğundan, karar sonucuna farklı gerekçelerle iştirak edilmiştir.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM